

Proces for bidrag til screening for nye kulturmiljøer i København

Kære Lokaludvalg

Københavns Kommune har igangsat en screening for nye kulturmiljø-udpegninger til den kommende kommuneplan. I forlængelse af det netop afholde informationsmøde om screeningsprocessen indbydes I til at komme med konkrete forslag til steder og historier, som bør omfattes af screeningen. Vedhæftet finder I et screeningskema, som I bedes udfylde i stikordsform for hvert af de steder, I foreslår omfattet af screeningen. Skemaerne returneres til undertegnede senest fredag d. 26. november 2021.

Screening for nye kulturmiljøer

Screeningen for eventuelle nye kulturmiljøer gennemføres af ekstern konsulent Thomas Tram Pedersen fra PlanScape. Gennem PlanScapes undersøgelser vil der blive peget på en række særlige historier og specifikke steder, som kan udgøre potentielle nye kulturmiljøer. Forslagene samles i en bruttoliste, der efterfølgende kvalificeres til en nettoliste med anbefalinger til konkrete udpegninger og fortællinger. Efter yderligere faglig proces og offentlig inddragelse, vil det blive politisk besluttet, om udpegningerne indarbejdes i den kommende kommuneplanstrategi og kommuneplan. (Se bilag 1 for yderligere information om screeningsprocessen.)

Sådan bidrager I til screeningen

I forbindelse med screeningen er det naturligvis relevant, at PlanScape får kendskab til de steder og historier, som I i lokaludvalgene mener bør inkluderes i screeningen. For at sikre en smidig proces og mulighed for, at alle 12 lokaludvalg kan komme med konkrete forslag til bruttolisten, har vi udarbejdet et screeningskema (bilag 2), som I i stikordsform bedes udfylde for det sted eller hvert af de steder, I foreslår medtaget på bruttolisten. I skemaet kan I kortfattet beskrive det foreslåede område, stedets særlige historie og de væsentligste fysiske elementer. Til inspiration finder I i bilag 2A et eksempel på et udfyldt skema med informationer om et af kommuneplanens nuværende kulturmiljøer, og i bilag 2B finder I en skabelon i Word-format, I selv kan udfylde. De udfyldte skemaer vil gøre det muligt for PlanScape at behandle de indkomne forslag ensartet og præcist i den videre screeningsproces. Vi håber, at skemaet også kan være en hjælp til jer, hvis I i jeres lokaludvalg ønsker at drøfte, konkretisere og formulere konkrete forslag og idéer.

Udfyldte skemaer fremsendes til bx28@kk.dk senest den 26. november 2021.

3. november 2021

Sagsnummer
2021-0347900

Dokumentnummer
2021-0347900-1

Center for Byudvikling
Team Planlægning
Københavns Rådhus,
Rådhuspladsen 1
1550 København V

EAN-nummer
5798009800176

Det vil efter screeningsprocessen være muligt at komme med bemærkninger og forslag i forbindelse med de offentlige høringer om den kommende kommuneplanstrategi og kommuneplan.

Præsentationer fra informationsmødet d. 2. november er vedlagt som bilag 3.

Har I spørgsmål til processen, skemaet, eller projektet i øvrigt, er I naturligvis meget velkomne til at kontakte mig på e-mail bx28@kk.dk eller tlf. 51 37 23 56.

Med venlig hilsen

Trine Vinding
Specialkonsulent
Center for Byudvikling

Bilag 1: Baggrundsinformation om kulturmiljøer i kommuneplanen.

Bilag 2: A - eksempel på udfyldt screeningsskema.
B - skema til udfyldelse.

Bilag 3: Præsentationer fra online informationsmøde d. 2. november 2021.

Bilag 1: Baggrundsinformation om kulturmiljøer i kommuneplanen

Kulturmiljøer kort fortalt

Udpegning af *værdifulde Kulturmiljøer* er bare ét af de værktøjer, som kommunerne råder over til at sikre bygningsarven og historien i byens rum. De værdifulde kulturmiljøer indarbejdes i kommuneplanen og kan herefter danne grundlag for den detaljerede planlægning for et områdes bevaring og udvikling.

Københavns kulturhistorie findes både i form af helheder - *kulturmiljøer* - og af bevarede enkeltelementer. Et kulturmiljø er en aflæselig sammenhæng, der knytter sig til og formidler en fælles historie. Udpegningen af værdifulde kulturmiljøer er et bidrag til at inddrage vigtige historiske sammenhænge i byudviklingen. Men også vigtige enkeltstående spor af en ellers forvundet historisk sammenhæng kan bidrage med kontinuitet og identitet til nutidens og fremtidens by.

Udpegning af kulturmiljøer

Kortlægningen af de væsentligste kulturmiljøer i København bygger på følgende definition af et kulturmiljø: *En aflæselig helhed af strukturer, anlæg, bygninger m.m., der samlet knytter sig til og formidler en fælles historie. Det kan være oprindelse, tidsepoke og/eller geografi, der har betydning for forståelsen af Københavns vigtigste fortællinger og udviklingstræk.*

Det vigtige i denne sammenhæng er, at et kulturmiljø er en helhed, der består af en række elementer. Her adskiller kulturmiljø-værktøjet sig eksempelvis fra bygningsfredninger eller SAVE-vurdering af bevaringsværdige bygninger, der som udgangspunkt kun kigger på én bygning. Samtidig er det vigtigt, at kulturmiljøet skal være det område, der bedst repræsenterer en historie, der generelt er et vidnesbyrd om Københavns udviklingstræk og ikke kun repræsenterer en vigtig lokal historie.

For at varetage og synliggøre Københavns kulturhistorie udpeges værdifulde kulturmiljøer i kommuneplanen, og en nærmere beskrivelse af de enkelte kulturmiljøer findes i planens redegørelse.

<https://kp19.kk.dk/retningslinjer/boliger-og-byliv/kulturarv>

Inden for de udpegede kulturmiljøer skal afgørelser om byggeri, nedrivning, anvendelsesændringer og lign. inddrage områdets kulturhistoriske, arkitektoniske og/eller landskabelige værdier som beskrevet i redegørelsen for de enkelte udpegninger. I forbindelse med udarbejdelsen af lokalplaner, helhedsplaner m.m. skal det som en del af processen beskrives, om og på hvilken måde værdifulde kulturmiljøer vil blive påvirket.

Kriterier for udpegning af kulturmiljøer

Københavns udvikling er dynamisk, og der kommer hele tiden nye lag af

historie til i byen. Derfor kan det være relevant at tilføje nye kulturmiljøer, der rummer særlige fortællinger og bevaringsværdier indenfor de fire hovedfortællinger.

Idet kulturmiljøer tager udgangspunkt i at være afgrænsede steder, der rummer en central historie, er det ikke alle steder, der er lige velegnede til at blive udpeget som værdifulde kulturmiljøer.

For at sikre en ensartet udpegning af steder, der samtidig er repræsentative på tværs af København, og som understøtter de fire centrale fortællinger, er der i kommuneplanen fastsat en række kriterier, som nye kulturmiljøer skal opfylde for at kunne blive udpeget. De udpegede kulturmiljøer skal:

- rumme en væsentlig og fysisk aflæselig kulturhistorisk fortælling om en udvikling eller periode
- relatere sig til en eller flere af de udvalgte fortællinger
- bestå af flere elementer, dvs. bygninger, strukturer, anlæg, veje, vand, beplantning mv.
- omfatte et afgrænset område som kan rumme flere delområder, der tilsammen udgør en helhed
- rumme en fortælling, der er mere end summen af de bærende elementer tilsammen
- hæve sig over tilsvarende områder i kraft af det helstøbte miljø og/eller kvaliteten af bevaringsværdierne.

Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at et område ikke nødvendigvis kun omfatter én historie eller understøtter én fortælling, ligesom bevaringsværdige enkeltelementer på et sted kan rumme historier og fremstå som vidnesbyrd om mange forskellige historiske lag eller funktioner. Derfor kan værdifulde kulturmiljøer både bestå af flere enkeltområder og overlappe hinanden.

Screening for nye kulturmiljøer

Screeningen for eventuelle nye kulturmiljøer tager udgangspunkt i ovenstående kriterier og vurderer stedernes evne til at understøtte bevaringen og fortællingen af særlige historier indenfor denne ramme.

Selve screeningen gennemføres på baggrund af en række studier af kilder, medier, litteratur mv. Samtidig gennemføres samtaler med eksperter indenfor historie, arkitektur og byplanlægning samt Økonomiforvaltningen, Teknik- og Miljøforvaltningen og Københavns Museum. Endelig inviteres lokaludvalgene til at bidrage med viden om de steder og historier, som de mener bør inkluderes i screeningen. Via screeningen vil der blive peget på en række særlige historier og specifikke steder, som kan udgøre potentielle nye kulturmiljøer. Forslagene vil indgå i en bruttoliste over muligheder, som holdes op imod kommuneplanens kriterierne for udpegning, de fire centrale fortællinger om Københavns udvikling samt de 45 eksisterende udpegninger. Til sidst kvalificeres bruttolisten

til en nettoliste med forslag til konkrete nye steder og fortællinger, der kan udpeges som værdifulde kulturmiljøer og indarbejdes i den kommende kommuneplanstrategi og kommuneplan efter en yderligere faglig, offentlig og politisk proces.

Udvikling i kulturmiljøer

En væsentlig del af de udpegede kulturmiljøer rummer et potentiale for byudvikling eller -fornyelse, og mange er i kommuneplanen udpeget til omdannelse på kort eller langt sigt. I planlægningen af byudviklingen skal det sikres, at der også tages højde for områdets kulturhistoriske værdier og sammenhænge, så de væsentlige kvaliteter kan udnyttes som et aktiv og synliggøres til gavn for bevarelsen og oplevelsen af byens historie såvel som for identiteten i de omdannede byområder. Det er værd at bemærke, at den foretagne vurdering af kulturmiljøerne er oversigtlig. En endelig afvejning af kulturmiljøhensynet i forhold til andre faktorer vil foregå i en konkret, detaljeret planlægning eller byggesagsbehandling.

Andre kulturhistoriske spor

Uden for de udpegede kulturmiljøer skal planlægningen af byudvikling og -omdannelse inddrage de konkrete områders indhold af kulturhistoriske spor og ske på baggrund af en vurdering af, hvilke kulturhistoriske elementer der skal bevares og indgå i den nye anvendelse af områderne.

Bliver et bestemt område således ikke udpeget som et værdifuldt kulturmiljø, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at det ikke repræsenterer en historie eller besidder nogle kvaliteter, der er bevaringsværdige. Bevaringsværdierne kan indarbejdes i planlægningen på flere andre måder.

De eksisterende fortællinger og kulturmiljøer

Der er udpeget 45 kulturmiljøer i København. Disse kulturmiljøer er udvalgt indenfor fire centrale fortællinger eller temaer, der har været afgørende for Københavns historiske udvikling og for, hvordan byen i dag er sat sammen. Hvert af kulturmiljøerne bidrager således med en særlig eller karakteristisk fortælling gennem en samling af bevarede kulturspor i et afgrænset område. Tilsammen tegner de 45 kulturmiljøer et tværsnit af Københavns historie, som den kan ses i byrummet. Eventuelle nye kulturmiljøer skal supplere de eksisterende udpegninger og gøre de bevarede elementer omkring disse fire hovedfortællinger stærkere.

De fire hovedfortællinger er:

1. København som hovedstad (brun markering på kort)

Den væsentligste fortælling om København er byens rolle og udvikling som hovedstad gennem næsten 600 år.

2. København som havneby (gul markering på kort)

Uden mulighederne for besejling, også med nutidens skibe, ville

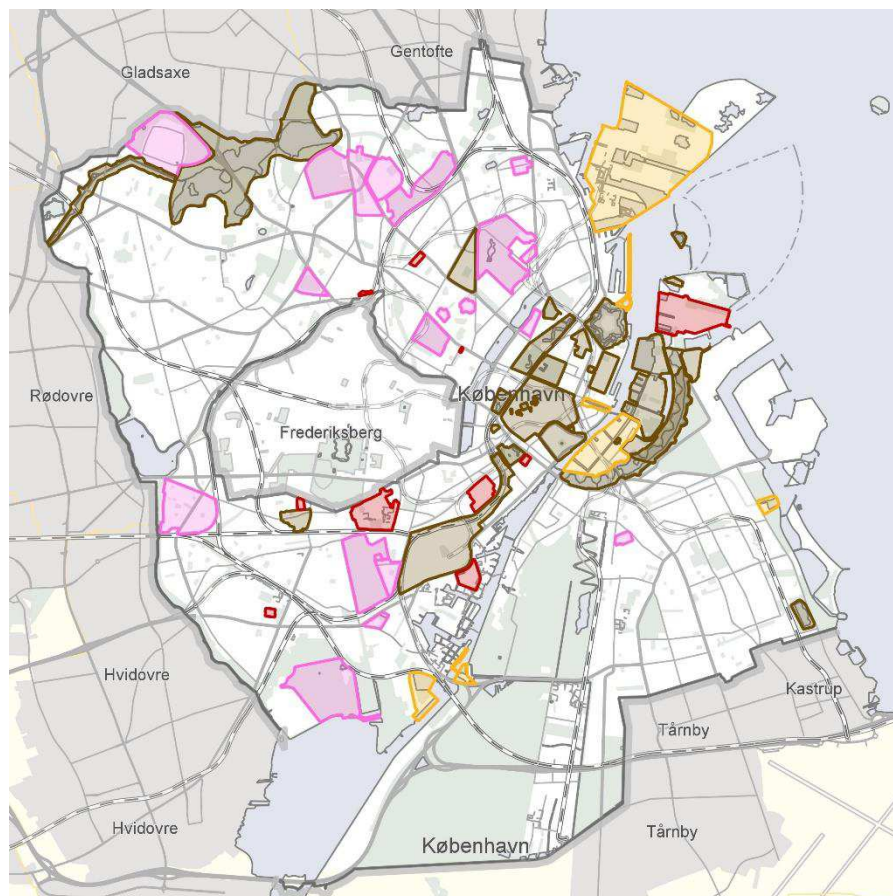
København ikke have udviklet sig til hovedstad og storby. Havnen med produktion, handel, transport, fiskeri, rekreation er en grundlæggende fortælling om Københavns udvikling og identitet.

3. Produktionens København (rød markering på kort)

Handel og søfart har også dannet grundlag for produktionens København. Udviklingen af virksomheder, hvis størrelse og betydning er vokset med den teknologiske udvikling, herunder de udvidede transportmuligheder, har betydet arbejdspladser til københavnernes og medvirket til at give byen identitet. Industrialismens udvikling har også sat sine spor i form af forskellige typer arbejderboliger, servicefunktioner og institutioner m.v.

4. Københavnerens velfærd (pink markering på kort)

De store, gennemtænkte planer, idealer om bedre boliger, om lys og luft, rekreation, sundhed, forsorg, uddannelse m.m. har især præget Københavns udvikling siden midten af 1800-tallet, særligt de seneste 100 år er kendetegnet ved de store planer og opførelse af nye bydele. Derfor ligger der en væsentlig fortælling om Københavns identitet i de nyere kvarterer og bydele.

Yderligere informationer kulturmiljøerne, de fire fortællinger og om de 45 eksisterende udpegninger kan findes i kommuneplanen, <https://kp19.kk.dk/retningslinjer/boliger-og-byliv/kulturarv>

Der findes samtidig en indføring og samlet oversigt i baggrundsrapporten *Værdifulde kulturmiljøer i København 2014*. Rapporten supplerer udpegningerne i kommuneplanen, der er det egentlige administrationsgrundlag.

Bilag 2A: Screeningskema, eksempel

Forslag til navn	<p>Angiv et rammende navn til det foreslåede kulturmiljø.</p> <p><i>Eks: "På Bjerget".</i></p>
Placering og afgrænsning	<p>Hvordan afgrænses det foreslåede område af naturlige skel som veje mv.?</p> <p>Beskriv eventuelt hvor grænserne for området går, og gerne hvorfor det lige bør være denne afgrænsning. Vis meget gerne på et kort, hvilket område eller delområder, der er tale om.</p> <p><i>Eks: "Kulturmiljøet omfatter området omkring Bispebjerg Torv, "På Bjerget", Bispebjerg Kapel og Bispebjerg Kirkegård, Grundtvigsskolen og Bispeparken. Det afgrænses af Støvnæs Allé, Rådvalsvej, Filosofigangen, Frederiksborgvej, Bispebjergvej, Bebyggelsen langs Jepps Allé, Bispebjergvej, Tuborgvej, Tagensvej, Landsdommervej, Frederiksbogvej og Skoleholdervej."</i></p> <p>Anvend eventuelt skitsefunktionen i Københavnerkortet til at indtegne det foreslåede område.</p>
Særlig historie	<p>Hvilken særlig historie repræsenterer det foreslåede område? Hvilken karakteristisk eller helt særlig udvikling eller funktion repræsenterer det, og i hvilken periode?</p> <p>Skriv en kort begrundelse for forslaget og gerne en kort beskrivelse af stedets særlige historie med fokus på netop den synlige historie, som udpegningen skal bevare spor efter.</p> <p><i>Eks: Bydelen "På Bjerget" bærer præg af gennemtænkt planlægning både i bebyggelsesplanen, den landskabelige behandling, og i de enkelte</i></p>

	<p><i>bebyggelsers og bygningers udførelse. Den højt placerede Grundtvigs-kirke og Bispebjerg Torv er centrum i den stramt disponerede og karakterfulde bydel, som har sin helt særlige identitet. Bispebjerg rummer både karré-, stok-, park- og villabebyggelser alle opført inden for en relativ kort årrække. Der er i alle tilfælde tale om bebyggelser i høj arkitektonisk kvalitet, hvor også den landskabelige bearbejdning og de grønne strukturer er indtænkt fra starten og indgår som en væsentlig del af områdetets kvalitet.</i></p>
Fortælling(er)	<p>Hvilke(n) af de fire sammenfattende fortællinger understøtter det foreslåede sted og dets historie? Og hvordan?</p> <p>Eks: <i>Københavnernes Velfærd. Kulturmiljøet er et meget fint eksempel de funktionalistiske planlægnings- og arkitekturidealer, der var herskende i perioden 1920-40.</i></p>
Væsentligste elementer	<p>Nævn eventuelt de vigtigste fysiske elementer, der er bevarede og synlige i det foreslåede område, og som står som vidnesbyrd om den særlige historie. Hvilke af disse elementer er de mest centrale at bevare? Elementerne kan være bygninger, strukturer, anlæg, veje, vand, beplantning mv.</p> <p>Eks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>De oprindelige gade- og bebyggelsesplaner</i> • <i>De elementer - både bebyggelse og beplantning - i Grundtvigskirkens omgivelser, der indrammer sigtelinjer med kirken som point de vue</i> • <i>Den tidstypiske arkitektur i de bevaringsværdige bebyggelser</i> • <i>Parkerne og de grønne træk</i> • <i>Bispebjerg Kirkegård</i> • <i>Grundtvigskirken og boligbebyggelsen "På Bjerget og "Bispeparken"</i>
Kilder	<p>Er der eventuelt skrevet noget om denne særlige historie, eller er der andre tilgængelige kilder, der kan belyse og uddybe historien om stedet?</p>
Bemærkninger	<p>Skriv gerne flere oplysninger om området, hvis det er relevant. Det kan eksempelvis være om følgende punkter;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er der adgang for offentligheden til det foreslåede område? Og hvor synlige og tilgængelige er de vigtigste elementer? • Hvad vil en udpegning af det foreslåede område som et samlet kulturmiljø kunne bidrage med til områdetets bevaring og udvikling? Kan den samme effekt opnås ved at bevare enkelte bygninger? • Er der aktuelle forhold, der særligt truer det foreslåede område og dets særlige historie? Er der en fare for, at stedet og dets historie helt kan gå tabt? • Hvem er de primære aktører i området; ejere, lejere, brugere mv.?